

Vilniaus universiteto biblioteka

OSVALDAS JANONIS

**Bibliografinių nuorodų
ir jų sąrašo sudarymo
studijų bei mokslo darbuose
m e t o d i k a**

(pagal Lietuvos standartus
LST ISO 690 ir LST ISO 690–2)

Vilniaus universiteto leidykla
2005

UDK 025.3
Ja403

*Rekomendavo spausdinti Vilniaus universiteto
Senato Bibliotekos komisija*

ISBN 9986-19-775-9

© Osvaldas Janonis, 2005
© Vilniaus universiteto
biblioteka, 2005

TURINYS

- Pratarmė* —5
- 1. Įžanginės pastabos** —8
- 2. Aprašo elementų apibūdinimas
ir terminų apibrėžimai** —11
- 2.1. Pirminė atsakomybė (autorius) —11
- 2.2. Antraštė —12
- 2.3. Paantraštė —13
- 2.4. Laikmenos rūšis —14
- 2.5. Antrinė atsakomybė —14
- 2.6. Laida —15
- 2.7. Išleidimo duomenys —15
- 2.8. Atnaujinimo ar taisymo data —17
- 2.9. Nuorodos sudarymo data —18
- 2.10. Apimtis —18
- 2.11. Serija —18
- 2.12. Pastabos —19
- 2.13. Įsigijimo sąlygos ir prieiga —21
- 2.14. Standartinis numeris —21
- 3. Spaudinių aprašo elementai
jų pateikimo tvarka** —23
- 3.1. Spausdintinės monografijos
(knygos ir daugiatomiciai leidiniai) —23

- 3.2. Spausdintiniai serialiniai leidiniai
(laikraščiai, žurnalai ir kiti
tęsimieji leidiniai) —25
- 3.3. Straipsniai iš spausdintinių monografijų
(knygų ir daugiatomių leidinių) —26
- 3.4. Spausdintinių serialinių leidinių
straipsniai ir kitokie dokumentai —27
- 3.5. Patentiniai dokumentai —28
- 4. Elektroninių dokumentų aprašo elementai
jų pateikimo tvarka —30**
 - 4.1. Elektroninės monografijos, duomenų
bazės ir kompiuterių programos —30
 - 4.2. Elektroninių monografijų, duomenų
bazių ir kompiuterių programų
dalys —32
 - 4.3. Elektroninių monografijų, duomenų
bazių ir kompiuterių programų
teikiniai (straipsniai) —34
 - 4.4. Elektroniniai serialiniai leidiniai —36
 - 4.5. Straipsniai ir kiti teikiniai —37
 - 4.6. Visa pranešimų sistema —38
 - 4.7. Elektroniniai pranešimai —39
- 5. Rankraščinio dokumento aprašas —41**
- 6. Tekstinės išnašos, jų ryšys su
bibliografinėmis nuorodomis,
bibliografinių nuorodų sąrašas —42**

PRATARMĖ

Šių metodikos nurodymų tikslas – supažindinti Vilniaus universiteto dėstytojus, mokslo darbuotojus, mokslo leidinių redaktorių kolegijas ir studijų darbus rengiančius studentus su bibliografinių nuorodų ir jų sąrašo sudarymo metodika. Bibliografinė nuoroda – tai bibliografinis aprašas, kuriame pateikiamos žinios apie dokumentus, *minimus* ar *cituojamus* mokslo darbe.

Šiuose metodikos nurodymuose vadovaujamosi Lietuvos standartais LST ISO 690 *Dokumentai. Bibliografinės nuorodos. Turinys, forma ir struktūra* ir LST ISO 690–2 *Informacija ir dokumentai. Bibliografinės nuorodos. 2-oji dalis. Elektroniniai dokumentai ir jų dalys*. Šie standartai jau naudojami kai kuriuose tęsiamuosiuose leidiniuose („Knygotyroje“, „Informacijos moksluose“, „Respectus philologus“ ir kt.), monografijose, mokslinių straipsnių rinkiniuose (L. Vladimirovo straipsnių rinkinyje „Apie knygas ir bibliotekas“, Vilnius, 2002, ir kt.), Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto studijų darbuose, disertacijose.

Ižanginėse pastabose autorius supažindina su bendraisiais klausimais (standartų struktūra, duomenų šaltiniais, skirmenimis ir pan.).

Antrajame skyriuje apibūdinami aprašo elementai ir paaiškinami specifiniai terminai. Jų apibrėžimai dažniausiai paimti iš Tarptautinės standartizacijos organizacijos (ISO) terminų žodynų ir standartų arba iš „Knygotyros“ enciklopedinio žodyno (Vilnius, 1997). Tiesa, kai kurie standartuose vartojami aprašo elementų pavadinimai patikslinti (pavyzdžiui, vietoj „leidimas“ vartojamas terminas „laida“, vietoj „skelbimo duomenys“ – „išleidimo duomenys“).

Trečiajame skyriuje supažindinama su spaudinių aprašo elementais jų pateikimo tvarka. Elektroninių dokumentų aprašo elementams (taip pat jų pateikimo tvarka) skirtas ketvirtasis skyrius.

Paskutiniajame skyriuje apibūdinamos tekstinės išnašos ir jų ryšys su bibliografinėmis nuorodomis bei pateikiama bibliografinių nuorodų sąrašo sudarymo metodika.

Visi metodikos reikalavimai iliustruojami pavyzdžiais. Jie apima dalį *nebūtinių* elementų. Šio leidinio pavyzdžiuose vartojama vienoda skirmenų sistema, kuri priimta ir standartuose pateiktuose pavyzdžiuose.

Skirmenys bibliografiniame apraše atlieka savas specifines funkcijas. Tarptautinių standartų sudarytojais vadovavosi nuostata, kad informacijos vartotojai, nemokantys minimo ar cituojamo dokumento kalbos, suprastų aprašo elementus, skirmenų ir kitokių šriftų ar pabraukimų dėka lengvai nustatytų publikacijos šalti-

nį, atpažintų kitus aprašo elementus ir pan. Pavyzdžiui, kablelis prieš autoriaus vardą kalbos nemokančiam skaitytojui suteikia galimybę atskirti pavardę nuo vardo. Kai kurie pagal lietuvių kalbos rašybos reikalavimus būtini ženklai praleidžiami (pavyzdžiui, dvitaškis po „In“, nes po jo einantis elementas išskiriamas kitokiu šriftu ar pabraukimu).

Parengėjas tikisi, kad šie metodikos nurodymai leis suvienodinti studijų ir mokslo darbų bibliografinę apipavidalinimą universitete.

Mokslo darbuotojai, norintys paskelbti straipsnį ar monografiją ne Lietuvoje, privalo iš anksto pasidomėti, kokios bibliografinių nuorodų sistemos laikytis reikalauja tam tikro periodinio ar kitokio leidinio redaktorių kolegija, konkreti leidykla.

1. IŽANGINĖS PASTABOS

Lietuvos standartizacijos departamento Technikos komitetas TK-47 „Bibliotekininkystė“ 1999 metais Lietuvos standartu patvirtino Tarptautinės standartizacijos organizacijos (ISO) parengtą tarptautinį standartą ISO 690 *Informacija ir dokumentai. Bibliografinės nuorodos. 2-oji dalis. Elektroniniai dokumentai ir jų dalys*. Vėliau Lietuvos standartu įteisintas ir ISO 690 *Dokumentai. Bibliografinės nuorodos. Turinys, forma ir struktūra*, skirtas spaudiniams aprašyti. Kadangi pastarasis dokumentas Tarptautinėje standartizacijos organizacijoje dar neperžiūrėtas, tai tarp abiejų standartų yra skirtumų (prieštaravimų). Šiuose metodiniuose nurodymuose šie skirtumai suvienodinti atsižvelgiant į ISO 690–2:1997 naujoves.

Minimuose standartuose apibūdinami bibliografinių nuorodų elementai, nustatoma jų pateikimo tvarka bei nuostatos, kaip perrašyti ir pateikti informaciją, gautą iš šaltinio. Jie skirti patiems mokslo darbų autoriams ir redaktoriams. Kiekvieno mokslo darbo autoriaus pareiga – prieš pradėdamas rengti mokslinę publikaciją *savarankiškai* susipažinti su tarptautinių standartų bibliografinėms nuorodoms keliamais

reikalavimais. Laiku to nepadarius, gali tekti sugaišti daug papildomo laiko neteisingai sudarytoms nuorodoms ištaisyti. Šie trumpi metodiniai nurodymai *nepakeičia* pačių standartų, o tik supažindina su bendriausiais jų teiginiais.

Pagrindinis nuorofoje pateikiamų duomenų šaltinis yra pats cituojamas ar minimas dokumentas. Nuorofoje nurodyti duomenys apibūdina konkretų dokumento egzempliorių, kuris buvo skaitomas ir studijuojamas, peržiūrimas ir vartojamas. Prioritetinis dokumento duomenų šaltinis yra jo antraštinis puslapis, jo atitikmuo ar ekranas, kuriame pateikiama dokumento antraštė ar jos atitikmuo. Jeigu elektroniniame dokumente tokio ekrano nėra, būtinus duomenis galima pateikti iš kito šaltinio – pridedamųjų dokumentų ar pakuotės. Kai kurie bibliografiniai elementai privalomi (standartuose ir pateikiamuose pavyzdžiuose tai nurodoma). Mūsų šalyje dokumentai kirilica netransliteruojami (nelotyninami). Jeigu cituojate šaltinius kinų ar panašia kalba, tenka naudotis atitinkamais tarptautiniais transliteravimo standartais. Transliteruoti duomenys arba pakeičia vartotus originaliame dokumente, arba papildo (tada apskliaudžiami laužtiniais skliaustais).

Didžiųjų raidžių rašyba turi atitikti dokumento kalboje, kuria pateikiama nuoroda, nusistovėjusią praktiką.

Bibliografinėse nuorodose aprašo skirmenų sistema labai paprasta. Dažniausiai naudojamas taškas, laužtiniai skliaustai, dvitaškis ar kabliataškis. Elementui pabrėžti arba pagrindiniams nuorodos elementams išryškinti vartojami įvairūs šriftai.

2. APRAŠO ELEMENTŲ APIBŪDINIMAS IR TERMINŲ APIBRĖŽIMAI

2.1. Pirminė atsakomybė (autorius)

Tai asmuo ar kolektyvas, atsakingas už dokumento intelektinį ar meninį turinį. Jei pagrindine atsakomybe už kūrinį dalijasi ne daugiau, kaip trys asmenys ar kolektyvai, reikia nurodyti visus. *Keturių autorių* dokumentas aprašomas pagal pirmąjį, po kablelio kursyvu prirašant „*et al.*“. Jeigu publikacijoje autoriaus vardas nurodytas tik inicialu, jį atskleisti nebūtina.

Po pavardės prieš vardą ar inicialą dedamas kablelis. Po kiekvieno asmenvardžio dedamas kabliataškis (taisyklė paimta iš LST ISO 690–2, punktas 5.1.3, pavyzdys 1).

Pavyzdžiai:

MARCINKEVIČIUS, Justinas.

SAMĖNAS, Alvydas; ir KALUŠKEVIČIUS, Benjaminas.

GLOSIENĖ, Audronė; PETUCHOVAITĖ, Ramunė; ir RACEVIČIŪTĖ, Rasa.

TVERDOCHLEBOVAS, A., *et al.*

VILNIAUS UNIVERSITETAS. (Kolektyvinis autorius bibliografinėse nuorodose vartojamas labai retai. Pagal jį galima aprašyti oficialaus pobūdžio medžiagą, pavyzdžiui, įstatus, nuostatus, statutus ir pan.).

Jei pirminė atsakomybė (autorius) dokumente nurodyta, nuorodos pirmuoju elementu tampa dokumento antraštė.

2.2. Antraštė

Tai dokumento tinkamas jį įvardijantis žodis ar frazė, iš kurių šis dokumentas atpažįstamas ir dažnai (bet ne visada) atskiriamas nuo kitų dokumentų. Kitais žodžiais tariant, antraštė yra knygos, jos skyriaus, periodinio, tęsiamąjo, elektroninio leidinio ar jų dalių (straipsnių) pavadinimas. Antraštė rašoma taip kaip šaltinyje. Nuoro-doje į dokumentą užsienio kalba po antraštės laužtiniuose skliausteliuose galima pateikti vertimą į lietuvių kalbą.

Pavyzdys:

Cataloguing documents: Lithuania and international policy [Katalogavimo dokumentai: Lietuva ir tarptautinė praktika].

Bibliografinėje nuorodoje rašoma ryškiausiai pateiktos formos ar kalbos antraštė, kai jų būna kelios. Jei dokumente nėra antraštės, ji pakeičiama pirmai-

šiais keliais dokumento žodžiais, reiškiančiais baigtinę mintį, o po jų dedamas daugtaškis („...“).

Pavyzdys:

„J. Masiulio knygynas liovėsi pardavinėjęs pažangiuosius lietuvių laikraščius ...“

Šaltinio antraštei pabrėžti vartojami pabraukimai ar įvairūs šriftai. Šio leidinio pavyzdžiuose vartojamas kursyvas.

Serialinių leidinių antraštės gali būti trumpinamos pagal tarptautinį standartą ISO 4:1984 *Documentation. Rules for the abbreviation of title words and titles of publications (Dokumentai. Anraštinių žodžių ir leidinių anraščių trumpinimo taisyklės)*.

2.3. Paantraštė

Tai duomenys, paaiškinantys antraštę, informacija apie leidinio tipą, žanrą, paskirtį, rengėjus ir kt., pateikiami antraštiniame lape po antraštės. Paantraštė pateikiama *tik tokiais atvejais*, kai siekiama aiškumo ar identifikavimo. Prieš paantraštę dedamas dvitaškis (pagal LST ISO 690-2 taisyklę prieš dvitaškį vienos raidės tarpelis nebepaliekamas).

Pavyzdys:

Vidaus ligos: vadovėlis.

2.4. Laikmenos rūšis

Tai materialus kūnas (fizinė terpė) informacijai (duomenims) įrašyti arba užrašyti, laikyti ir prireikus surasti, atkurti bei perduoti. Elektroniniams dokumentams ją būtina nurodyti laužtiniuose skliausteliuose.

Pavyzdžiai:

[interaktyvus].
[CD-ROM].
[magnetinė juosta].
[diskas].

Be laikmenos, galima apibūdinti ir leidinio rūšį ar tipą, jeigu tai svarbu.

Pavyzdžiai:

[interaktyvi duomenų bazė].
[interaktyvus serialinis leidinys].
[elektroninis paštas].

2.5. Antrinė atsakomybė

Tai asmenys ar kolektyvai, atliekantys pagalbines funkcijas (redaktoriai, vertėjai, dailininkai, elektroninio pašto gavėjai, rėmėjai ir pan.) Tai *nebūtinai* ir retai bibliografinėse nuorodose vartojamas elementas. Žinios apie asmenis, atlikusius pagalbines funkcijas (re-

daktorius, vertėjus ir pan.), gali būti pateikiami po antraštes ir laikmenos rūšies.

Pavyzdžiai:

Iš lenkų k. vertė Jonas Antanavičius.

Vertė J.Š. [Jurgis Šaulys].

2.6. Laida

Laida – tai visas rinkinys dokumento egzempliorių, kurių duomenys visiškai atitinka vienintelį egzempliorių, laikomą etalonu. Tai *būtinas* elementas. Jis pateikiamas tokia forma:

5-asis leid.

IBM/Tandy versija.

5e éd.

New enl. ed.

3rd ed.

2.7. Išleidimo duomenys

Tai duomenys apie dokumento išleidimo (publikavimo) vietą, leidėją ir išleidimo metus. Vieta, kurioje dokumentas buvo paskelbtas, rašoma originalo kalba kaip šaltinyje. Jei šaltinyje yra kelios išleidimo vietos, rašoma išryškinta išleidimo vieta. Jei išleidimo vietos

pateiktos vienodai, rašoma pirmoji, esanti šaltinyje. Kitos išleidimo vietos taip pat gali būti rašomos ta pačia tvarka kaip šaltinyje. Jeigu išleidimo vieta nenurodyta, rašoma frazės „sine loco“ santrumpa („s.l.“). Po išleidimo vietos dedamas dvitaškis (pagal LST ISO 690–2 vienos raidės tarpelis prieš dvitaškį nebepaliekamas). Jeigu nuorofoje leidėjas nenurodomas, tai po išleidimo vietos dedamas kablelis.

Pavyzdžiai:

Vilnius
New York
Москва
Cambridge (Mass.)
London; New York
S.l.

Leidėjo įvardijimas gali būti rašomas ne visas arba sutrumpintas. Tai *nebūtinas* nuorodos elementas. Jei šaltinyje yra keli leidėjai, rašomas išryškintas. Jei leidėjai pateikti vienodu šriftu, rašomas pirmasis. Po leidėjo dedamas kablelis. Kitus leidėjus galima irgi rašyti, kiekvieną susiejant su atitinkama išleidimo vieta.

Pavyzdys:

T. Nelson; Edinburg; TC. & EC. Jack

Jei leidėjas nežinomas, elgiamasi analogiškai, kaip ir su nežinoma skelbimo vieta (rašoma frazės „sine nomine“ santrumpa „s.n.“).

Pavyzdžiai:

Baltos lankos,
galerija „Vartai“,
R. Paknio leidykla,
s.n.,

Išleidimo data rašoma kaip nurodyta šaltinyje. Žinomos, bet šaltinyje nenurodytos datos pateikiamos laužtiniuose skliaustuose. Po išleidimo datos dedamas taškas.

Pavyzdžiai:

2001.
[1889].
s.a. (frazės „sine anno“ santrumpa).

2.8. Atnaujinimo ar taisymo data

Naujų leidimų ir versijų elektroniniai dokumentai dažnai atnaujinami ir taisomi. Po išleidimo datos, naudojantis šaltinio terminais, rašoma dokumento atnaujinimo ar pataisymo data. Po jos dedamas taškas.

Pavyzdys:

Atnaujinta 1997 m. sausį.

2.9. Nuorodos sudarymo data

Elektroninių dokumentų apraše būtinai nurodoma nuorodos sudarymo data. Ji rašoma mažąja raide laužtiniuose skliaustuose.

Pavyzdžiai:

[žiūrėta 1999 m. gegužės 15 d.].

[žiūrėta 2000 m. gegužės 17 d.; 21:15 GMT].

2.10. Apimtis

Spaudinių apimtis nurodoma puslapių, lapų, skilčių, ekranų ir pan. skaičiumi, o daugiatomių leidinių – tomų skaičiumi lietuvių kalba, jeigu monografija, mokslinis straipsnis, bakalauro darbas ir t.t. parašyti lietuviškai.

Pavyzdžiai:

206 p.

VI p., 104 sklt.

VIII, 125 p.

103 lap.

2 t.

2.11. Serija

Tai grupė vienos tematikos ar paskirties dokumentų, turinčių bendrą serijinę antraštę ir vienodai apipa-

vidalintų. Serija nurodoma kaip dokumente. Tai *nebūtinas* nuorodos elementas. Prieš ir po jos dedamas taškas.

Pavyzdžiai:

Įmonių finansai.
IFLA publications.

2.12. Pastabos

Pastabos rašomos monografijos, mokslinio straipsnio, bakalauro darbo ir t.t. kalba ir *tik tada, jeigu reikia*. Apkrauti bibliografinių nuorodų pastabomis neverta. Žemiau pateikiame įvairių pastabų pavyzdžius.

Pavyzdžiai:

Prieš antr. aut.: A.B. Klaipėdiškis.
Parašas: Rimgautas.
Virš. antr.: Įstatai.
Nemok. „Naujo žodžio“ priedas.
Atsp. iš: Bibliografijos žinios, 1938, nr. 5.
Dalį teksto rus.
Gretut. tekstas liet., latv.
Tekstas vienoje lapo pusėje.
Nesusegtas leidinys, papildomas kasmet.
Išsp. rotaprintu.
Iliustr.

Portr.

Schem.

Santr. angl.

Bibliogr. išnašose.

Bibliogr.: p. 214 (23 pavad.).

Filmų sąrašas: p. 323–327.

Vert. iš: La muerta de Artemio Cruz.

Orig. išl.: London: A. Coles, 1963.

Su r-kle.

Pastabų pateikimo tvarka mažiau reglamentuojama. Jos gali būti pateikiamos pagal bibliografinio aprašo elementų, kuriuos liečia tam tikra pastaba, tvarką. Po kiekvienos pastabos dedamas taškas. Elektroninio dokumento apraše pastabose pateikiama informacija apie dokumento formatą arba su elektroniniu dokumentu susijusių materialių dalių skaičių ir rūšį. Po šio elemento dedamas taškas.

Pavyzdys:

ASCII formatas.

Pastabose taip pat galima pateikti informaciją apie dokumento priedus (vartotojo vadovėlius, garso kasetes), sistemos reikalavimus (pavyzdžiui, konkretų kompiuterio, kuris tinka dokumentui naudoti, tipą ir modelį, programinės įrangos reikalavimus) ir kt.

2.13. Įsigijimo sąlygos ir prieiga

Interaktyviems dokumentams privaloma tvarka pateikiama informacija dokumento šaltinio buvimo vietai nustatyti ir identifikuoti („Prieiga per“). Internetė interaktyvių dokumentų buvimo vietos informacija turėtų būti tik apie konkretų matytą dokumentą ir, be jo vietos tinkle adreso, turėtų būti nurodytas ir prieigos būdas (pavyzdžiui, FTP). Prieš adresą dedamas dvitaškis. Adresas suskliaudžiamas (<...>).

2.14. Standartinis numeris

Tai dokumento identifikatorius. Jis paprastai identifikuoja valstybę, leidėją ir konkretų dokumentą. Tai gali būti tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN), tarptautinis standartinis muzikos leidinio numeris (ISMN), tarptautinis standartinis serialinio leidinio numeris (ISSN) ir pan. Jeigu cituojamoje ar minimoje knygoje, daugiatomyje leidinyje bei serialiniame leidinyje yra standartinis numeris, jis *būtinai* rašomas ir bibliografinėje nuorodoje. Neprivalomas aprašant dokumento dalį, teikinį ir pan. knygose ir daugiatomyuose leidiniuose, straipsnius ir pan. – serialiniuose leidiniuose. Po jo dedamas taškas.

Pavyzdžiai:

ISBN 2–7654–0537–9.

ISSN 1045–1064.

Pagal bibliografinių duomenų apie cituojamus ar minimus dokumentus išsamumą bibliografinės nuorodos būna *trumposios* ir *išplėstinės*. Trumposios bibliografinės nuorodos apima tik pagrindinius, privalomuosius duomenis, be kurių neįmanomas dokumento identifikavimas. Jos yra ekonomišką užimamos vietos atžvilgiu. Mokslo darbe gali būti vartojamos bibliografinės nuorodos, kurios, be privalomųjų elementų, apima dalį jo autoriaus pasirinktų nebūtinų elementų. Pastarųjų skaičius negali kisti priklausomai nuo aprašomo dokumento tipo, t.y. jeigu nutarėte knygoms nurodyti seriją, tai būtina nurodyti ir naudotų elektroninių dokumentų serijas.

3. SPAUDINIŲ APRAŠO ELEMENTAI JŲ PATEIKIMO TVARKA

(taisyklės, liečiančios atskirus elementus, nurodytos antrajame skyriuje)

3.1. Spausdintinės monografijos (knygos ir daugiatomiai leidiniai)*

Pirminė atsakomybė (autorius) (privaloma)

Antraštė (privaloma)

Antrinė atsakomybė (nebūtina)

Laida (privaloma)

Išleidimo vieta (privaloma)

Leidėjas (nebūtina)

Išleidimo metai (privaloma)

Apimtis (nebūtina)

Serija (nebūtina)

Pastabos (nebūtina)

Standartinis numeris (privaloma).

Pavyzdžiai:

Kai dokumentas tik minimas:

DINEIKA, Karolis. *Psichofizinė treniruotė*. Vilnius:

* Monografija – tai neserijinis bibliografinis objektas, vientisas arba sudarytas iš numatytų atskirų dalių baigtinio skaičiaus.

Lietuvos sporto informacijos centras, 2001. 163 p.
ISBN 9086-574-44-7.

LOMINADZE, D.G. *Cyclotron waves in plasma*.
Translated by A.N. Dellis. 1st ed. Oxford: Pergamon
Press, 1981. 206 p. ISBN 0-08-021680-3.

MOKŠIN, Vadim. *Tepalų su skystaisiais kristalais
tribologiniai tyrimai: daktaro disertacijos santrauka*. Vil-
niaus Gedimino technikos universitetas. Vilnius: Tech-
nika, 2001. 41 p.

Šilalės krašto padavimai. Šilalė: Šilalės viešoji bib-
lioteka, 2000. 2 d.

Kai dokumentuojama citata:

VILŪNIENĖ, Audronė; ir VOLBEKIENĖ, Vi-
da. *Kūno kultūros pamoka: metodinis leidinys*. Kau-
nas, 2001, p. 45.

ИЕНИШ, Е.В. *Библиографический поиск в научной
работе*. справочное пособие-путеводитель. Москва,
1982, p. 32-33.

Kaip matote, knygos antraštė išryškinama kur-
syvu.

3.2. Spausdintiniai serialiniai leidiniai (žurnalai, laikraščiai ir kiti tęsiamieji leidiniai)*

Antraštė (privaloma)
Atsakomybė (privaloma)
Laida (privaloma)
Leidinio datos ir/ar numeriai (privaloma)
Išleidimo vieta (privaloma)
Leidėjas (nebūtina)
Išleidimo metai (privaloma)
Serija (nebūtina)
Pastabos (nebūtina)
Standartinis numeris (privaloma).

Pavyzdžiai:

Tarp knygų: Lietuvos kultūros ministerijos, Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos mėnesinis žurnalas. 1991- . Vilnius, 1991- . ISSN 0868–8826.

Communications equipment manufacturers. Manufacturing and Primary Industries Division, Statistics Canada. Preliminary ed. 1970- . Ottawa: Statistics Canada, 1971- . Tekstas angl. ir pranc. ISSN 0700–0758.

* Serialinis leidinys – tai bet kokios laikmenos leidinys, leidžiamas numeruotomis ar datuotomis dalimis viena po kitos ir numatytas leisti neapibrėžtą laiką. Jiems priklauso periodiniai, tęsiamieji ir serijiniai leidiniai.

Kaip matote, serialinio ir tęsiamąjo leidinio antraštė išryškinama kursyvu.

3.3. Straipsniai iš spausdintinių monografijų (knygų ir daugiatomių leidinių).

Straipsniui:

Pirminė atsakomybė (privaloma)

Antraštė (privaloma)

Monografijai:

Pirminė atsakomybė (privaloma)

Antraštė (privaloma)

Laida (privaloma)

Išleidimo vieta (privaloma)

Leidėjas (nebūtina)

Išleidimo metai (privaloma)

Straipsnio vieta monografijoje (privaloma).

Prieš šaltinį, kuriame išspausdintas straipsnis, rašomas žodelytis „In“ arba „Iš“. Šaltinio antraštė išryškinama kursyvu.

Pavyzdžiai:

BULAVAS, Vladas; ir ŠERMOKAS, Albertas. Bibliotekinės informacijos sistemos aspektai, kuriant LIBIS suvestinį katalogą. In BULAVAS, V. *Idėjos virsta tikrove*. Vilnius, 2005, p. 137–141.

MERKYS, Vytautas. Jonas Matusas – XIX amžiaus Lietuvos istorijos tyrinėtojas. In *Jonas Matusas: literatūros rodyklė, 1921–1998*. Sudarė Ligija Vanagaitė. Marijampolė, 1999, p. 8–12.

MERKYS, Vytautas. Aušrininkai. In *Mažosios Lietuvos enciklopedija*. Vilnius, 2000, t. 1, p. 103.

WRIGLEY, E.A. Parish registers and the historian. In STEEL, D.J. *National index of parish registers*. London, 1968, vol. 1, p. 155–167.

3.4. Spausdintinių serialinių leidinių straipsniai ir kitokie dokumentai

Straipsniui:

Pirminė atsakomybė (autorius) (privaloma)

Antraštė (privaloma)

Antrinė atsakomybė (nebūtina)

Serialiniam leidiniui:

Antraštė (privaloma)

Laida (privaloma)

Išleidimo vieta (nebūtina)

Išleidimo metai, numeracija, straipsnio puslapiai (privaloma).

Prieš periodinio ar tęstinio leidinio pavadinimą žodyčio „In“ („Iš“) rašyti nereikia. Pavadinimas išryškkinamas kursyvu.

Pavyzdžiai:

BASANAVIČIUS, Jonas. Lietuvių mokslo draugijos dešimtys metų apyskaita. *Lietuvos aidas*, 1917, lapkričio 6.

KVIETKAUSKIENĖ, Rimalda. Metodinė veiks-
la: nauji laikai, nauja samprata. *Tarp knygų*, 1998, gruodis, p. 9–19.

VALKIŪNAS, Gediminas; ir IEZHOVA, T. A key for some puzzles in ecological parasitology. *Ekologija*, 2000, nr. 2, p. 27–30.

WEAVER, William. The collectors: command performances. Photography by Robert Emmett Bright. *Architectural Digest*, December 1985, vol. 42, no. 12, p. 126–133.

3.5. Patentiniai dokumentai*

Pirminė atsakomybė (paraiškovas) (privaloma)

Išradimo antraštė (nebūtina)

Antrinė atsakomybė (nebūtina)

Pastabos (nebūtina)

Šalis ar išleidusi įstaiga (privaloma)

* Patentas – juridinis dokumentas, patvirtinantis išradimo autorystę ir patento savininko išimtinę teisę tuo išradimu disponuoti.

Patentinio dokumento rūšis (privaloma)

Numeris (privaloma)

Cituoto dokumento išleidimo data (privaloma).

Pavyzdys:

UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ „KATRA“.
Elektromagnetinis šilumos ir vandens kiekio skaitiklis. Int. Cl⁷:
G 01 K 17/16. Lietuvos patentas, 4851. 2001 10 25.

CARL ZEISS JENA, VEB. *Anordnung zur lichtelektrischen Erfassung der Mitte eines Lichtfeldes.* Erfinder: W. FEIST, C. VAHNERT, E. FEISTAUER. Int. Cl.³: G 02 B 27/14. Schweiz Patentschrift, 608 626. 1979 01 15.

4. ELEKTRONINIŲ DOKUMENTŲ* APRAŠO ELEMENTAI JŲ PATEIKIMO TVARKA

(taisyklės, liečiančios atskirus elementus,
nurodytos antrajame skyriuje)

Mokslinėje spaudoje apstu nuorodų į elektroninius dokumentus. Pasitaiko atvejų, kai autoriai bibliografinėje nuorodoje tepateikia cituojamo dokumento elektroninį adresą. Turint omenyje tai, kad jie dažnai keičiasi, šis bibliografinio aprašo elementas yra nepatikimas. Kai jis pasikeičia, nebelieka jokios galimybės dokumentą identifikuoti. Nuomonė, kad elektroninių dokumentų aprašas esąs paprastesnis už spaudinių aprašą, klaidinga.

4.1. Elektroninės monografijos, duomenų bazės ir kompiuterių programos*****

Pirminė atsakomybė (autorius) (privaloma)

Antraštė (privaloma)

* Elektroninis dokumentas – tai elektroninio pavidalo dokumentas, prieinamas per kompiuterinę technologiją.

** Duomenų bazė – tai informacijos objektų, sukauptų kartu elektroniniu pavidalu pagal vieną schemą ir prieinamų kompiuteriu, visuma.

Laikmenos rūšis (privaloma)
 Antrinė atsakomybė (nebūtina)
 Laida (privaloma)
 Išleidimo vieta (privaloma)
 Leidėjas (privaloma)
 Išleidimo data (privaloma)
 Atnaujinimo ar pataisymo data (privaloma)
 Nuorodos sudarymo data (privaloma interaktyviems dokumentams, kitiems nebūtina)
 Serija (nebūtina)
 Pastabos (nebūtina)
 Įsigijimo sąlygos ir prieiga (privaloma interaktyviems dokumentams, kitiems nebūtina)
 Standartinis numeris (privaloma).

Pavyzdžiai:

MILIUS, Vacys. *Žemaičių etnologijos bibliografija* [interaktyvus]. [Vilnius]: Žemaičių kultūros draugijos redakcija, 2001 [žiūrėta 2001 m. lapkričio 9 d.]. Prieiga per internetą: <<http://samogitia.mch.mch.mii.lt/KULTURA/etnologija.lt.htm>>.

CARROLL, Lewis. *Alice's Adventures in Wonderland* [interaktyvus]. Texinfo ed. 2.1. [Dortmund, Germany]: WindSpiel, November 1994 [žiūrėta 1995 m. vasario 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.germany.eu.net/books/carroll/alice.html>>.

*** Kompiuterio programa – tai veiksmy, kuriuos gali atlikti kompiuteris, grafikas arba planas.

Meeting agenda [interaktyvus]. Gif-sur-Yvette (France): Centre d'Études nucléaires/Saclay, Service de Documentation, March 1991- [žiūrėta 1992 m. rug-
sėjo 30 d.]. ASCII formatas. Prieiga per: QUESTEL.

Kirk-Othmer Encyclopedia of Chemical Technology [interaktyvus]. 3rd ed. New York: John Wiley, 1984 [žiūrėta 1990 m. sausio 3 d.]. Prieiga per: DIALOG Information Services, Palo Alto (Calif.).

Patarimas. Jeigu ilgas dokumento adresas išdanko bibliografinę nuorodą, atitinkamoje nuorodos vietoje padarykite tarpelį.

4.2. Elektroninių monografijų, duomenų bazių ir kompiuterių programų dalys

Pagrindinio dokumento pirminė atsakomybė (autorius) (pagrindiniu dokumentu yra dokumentas su papildymais arba sudarytas iš dalių, kurias galima atskirai identifikuoti ir kurios fiziškai ar bibliografiškai yra priklausomos) (privaloma)

Pagrindinio dokumento antraštė (privaloma)

Laikmenos rūšis (privaloma)

Pagrindinio dokumento antrinė atsakomybė (nebūtina)

Laida (privaloma)

Išleidimo vieta (privaloma)

- Leidėjas (privaloma)
- Išleidimo data (privaloma)
- Atnaujinimo ar pataisymo data (privaloma)
- Nuorodos sudarymo data (privaloma interaktyviems dokumentams, kitiems nebūtina)
- Skirsnis ar atitinkamas (dalies) žymėjimas (privaloma)
- Dalies antraštė (privaloma)
- Numeracija pagrindiniame dokumente (nebūtina)
- Vieta pagrindiniame dokumente (privaloma)
- Pastabos (nebūtina)
- Išigijimo sąlygos ir prieiga (privaloma interaktyviems dokumentams, kitiems nebūtina)
- Standartinis numeris (privaloma).

Pavyzdžiai:

World Factbook [CD-ROM]. [Washington, D.C.]: Central Intelligence Agency, 1990. Spain vital statistics. ID number: CI WOFACT 1206.

CARROLL, Lewis. *Alice's Adventures in Wonderland* [interaktyvus]. Texinfo ed. 2.2. [Dortmund, Germany]: WindSpiel, November 1994 [žiūrėta 1995 m. kovo 30 d.]. Chapter VII. A Mad Tea-Party. Prieiga per internetą: <http://www.germany.eu.net/books/carroll/alice_10.html#SEC13>.

4.3. Elektroninių monografijų, duomenų bazių ir kompiuterinių programų teikiniai* (straipsniai)

Teikinio (straipsnio) aprašo elementai išdėstomi tokia tvarka:

Teikinio (straipsnio) pirminė atsakomybė (autorius) (privaloma)

Teikinio (straipsnio) antraštė (privaloma)

Pagrindinio dokumento pirminė atsakomybė (autorius) (privaloma)

Pagrindinio dokumento antraštė (privaloma)

Laikmenos rūšis (privaloma)

Pagrindinio dokumento antrinė atsakomybė (nebūtina)

Laida (privaloma)

Išleidimo vieta (privaloma)

Leidėjas (privaloma)

Išleidimo data (privaloma)

Atnaujinimo ar pataisymo data (privaloma)

Nuorodos sudarymo data (privaloma interaktyviems dokumentams, kitiems nebūtina)

Numeracija pagrindiniame dokumente (nebūtina)

Vieta pagrindiniame dokumente (privaloma)

Pastabos (nebūtina)

* Teikiny (straipsnis) – tai nepriklausomas vienetas, sudarantis dokumento dalį.

Įsigijimo sąlygos ir prieiga (privaloma interaktyviems dokumentams, kitiems nebūtina)

Standartinis numeris (privaloma).

Pavyzdžiai:

GIRDZIJAUSKAS, Juozapas. Ankstyvasis periodas (iki XIX a. pabaigos). In *Klasikinė lietuvių literatūra*: antologija [interaktyvus]. Vilnius: Mokslininkų sąjungos institutas, 2002 [žiūrėta 2002 m. balandžio 26 d.], ekr. 2. Prieiga per internetą: <<http://anthology.lms.lt/lindex.html>>.

ZHUKOVSKY, Vladimir; ITKIN, Vladimir; ir CHERNENKO, Lev. Helicopters over the Crater. In *Current digest of the soviet press* [interaktyvus]. Columbus (Ohio): Current Digest of the Soviet Press, 11 June 1986 [žiūrėta 1991 m. vasario 14 d.], ekr. 3–4. Prieiga per: DIALOG Information Services, Palo Alto (Calif.).

MCCONNELL, W.H. Constitutional History. In *The Canadian Encyclopedia* [CD-ROM]. Mcintosh'o versija 1.1. Toronto: McClelland & Stewart, c. 1993. ISBN 0-7710-1932-7.

4.4. Elektroniniai serialiniai leidiniai (laikraščiai, žurnalai ir kiti tęsiamieji leidiniai)

- Antraštė (privaloma)
- Laikmenos rūšis (privaloma)
- Laida (privaloma)
- Išleidimo vieta (privaloma)
- Leidėjas (privaloma)
- Išleidimo data (privaloma)
- Nuorodos sudarymo data (privaloma interaktyviems dokumentams, kitiems nebūtina)
- Serija (nebūtina)
- Pastabos (nebūtina)
- Įsigijimo sąlygos (privaloma interaktyviems dokumentams, kitiems nebūtina).
- Standartinis numeris (būtina)

Pavyzdys:

Informacijos mokslai [interaktyvus]. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1994- [žiūrėta 2001 m. lapkričio 9 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.leidykla.vu.lt/inetleid/inf-mok/inf_mok.html>.

Journal of Technology Education [interaktyvus]. Blacksburg (Va.): Virginia Polytechnic Institute and State University, 1989- [žiūrėta 1995 m. kovo 15 d.]. Prieiga per internetą: <<gopher://borg.lib.vt.edu:70/1/jte>>. ISSN 1045–1064.

4.5. Straipsniai ir kiti teikiniai

Teikinio (straipsnio) pirminė atsakomybė (autorius) (privaloma)

Teikinio (straipsnio) antraštė (privaloma)

Serialinio leidinio antraštė (privaloma)

Laikmenos rūšis (privaloma)

Leidinio pažymėjimas (privaloma)

Atnaujinimo ar pataisymo data (privaloma)

Nuorodos sudarymo data (interaktyviems dokumentams privaloma, kitiems nebūtina)

Vieta pagrindiniame dokumente (privaloma)

Pastabos (nebūtina)

Įsigijimo sąlygos ir prieiga (interaktyviems dokumentams privaloma, kitiems nebūtina)

Standartinis numeris (privaloma).

Pavyzdžiai:

GDONIENĖ, Vilija. Politinė visuomenė ir informacija. In *Informacijos mokslai* [interaktyvus]. 1998, [nr.] 9 [žiūrėta 2001 m. lapkričio 9 d.], ekr. 3. Prieiga per internetą: <<http://www.leidykla.vu.lt/inetleid/infm-9/index.html>>.

STONE, Nan. The Globalization of Europe. In *Harvard Business Review* [interaktyvus]. May-June 1989 [žiūrėta 1990 m. rugsėjo 3 d.], ekr. 1–2. Prieiga per: BRS Information Technologies, McLean (Va.).

PRICE-WILKIN, John. Using the World-Wide Web to Deliver Complex Electronic Documents: Implications for Libraries. In *The Public-Access Computer Systems Review* [interaktyvus]. 1994, vol. 5, no. 3 [žiūrėta 1994 m. liepos 28 d.], p. 5–21. Prieiga per internetą: <[gopher://info.lib.uh.edu:70/00/articles/e-journals/uhlibrary/pacsreview/v5/n3/pricewil.5n3](http://info.lib.uh.edu:70/00/articles/e-journals/uhlibrary/pacsreview/v5/n3/pricewil.5n3)>. ISSN 1048–6542.

4.6. Visa pranešimų sistema*

Antraštė (privaloma)

Laikmenos rūšis (privaloma)

Išleidimo vieta (privaloma)

Leidėjas (privaloma)

Išleidimo data (privaloma)

Nuorodos sudarymo data (privaloma)

Pastabos (nebūtina)

Įsigijimo sąlygos ir prieiga (interaktyviems dokumentams privaloma, kitiems nebūtina).

Pavyzdys:

Federal Depository Library Program Files (/GO Depository) [interaktyvus]. Washington, D.C.: Government Printing Office [žiūrėta 1995 m. vasario 15 d.]. Prieiga per internetą: <telnet://federal.bbs.gpo.gov.>

* Elektroninė pranešimų sistema – tai sistema, kuri perduoda pranešimus elektroniniu būdu per kompiuterių komunikacijų tinklą.

4.7. Elektroniniai pranešimai

Pranešimo pirminė atsakomybė (autorius) (privaloma)

Pranešimo antraštė (privaloma)

Pagrindinės pranešimų sistemos antraštė (privaloma)

Laikmenos rūšis (privaloma)

Gavėjo/gavėjų antrinė atsakomybė (nebūtina)

Pranešimo išsiuntimo vieta (privaloma)

Siuntėjas (privaloma)

Pranešimo išsiuntimo data (privaloma). Asmeniems ar nepublikuotiems pranešimams nurodoma siuntimo data

Nuorodos sudarymo data (nebūtina)

Vieta pagrindinėje pranešimų sistemoje (privaloma)

Išsigijimo sąlygos ir prieiga (privaloma, išskyrus asmeninius ir nepublikuotus pranešimus)

Pastabos (nebūtina).

Pavyzdžiai:

PARKER, Elliott. Re: Citing Electronic Journals. In *Pacs-L (Public Access Computer Systems Forum)* [interaktyvus]. Houston (Tex.): University of Houston Libraries, 24 November 1989; 13:29:35 CST [žiūrėta 1995 m. sausio 1 d.; 16:15 EST]. Prieiga per internetą: <telnet:brsuser@a.cni.org>.

PRITCHARD, Sarah. *You request for Information about ISO Standards* [interaktyvus]. Pranešimas Margaretai MORRISSON. 18 February 1995 [žiūrėta 1995 m. kovo 3 d.]. Asmeninis pranešimas.

5. RANKRAŠTINIŲ DOKUMENTŲ APRAŠAS

Kol nėra Lietuvos standarto bibliografinėms nuorodomis į rankraštinis dokumentus, siūlomas toks jų variantas:

Дело о приписании к Сурецкому монастырю вольных людей [rankraštis]. Ковно, 1843. Kauno apskrities archyvas, f. 49, ap. 1, b. 614, lap. 1–4.

6. TEKSTINĖS IŠNAŠOS, JŲ RYŠYS SU BIBLIOGRAFINĖMIS NUORODOMIS. BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SĄRAŠAS

Išnaša yra trumpa nuoroda, įterpiama į tekstą skliausteliuose arba kaip pastaba pridedama puslapio apačioje, skyriaus ar viso teksto pabaigoje. Jos paskirtis – identifikuoti leidinį ar kitą dokumentą, iš kurio paimta citata, perfrazuota idėja ir pan., bei nurodyti jos tikslią vietą pagrindiniame dokumente.

Bibliografinės nuorodos gali būti pateikiamos išnašose puslapio apačioje arba darbo gale (pastarojo varianto paprastai reikalauja dauguma tęsiamųjų mokslo leidinių redaktorių kolegijų).

1 variantas

Tekstas iš G. Raguotienės ir B. Raguočio straipsnio apie V. Biržišką jo raštuose „Knygotyros darbai“ (Vilnius, 1998)

Vėlesniuose straipsniuose V. Biržiška pakoregavo kai kuriuos šio veikalų duomenis, rašė apie kitus laikraščius ir periodinės spaudos leidinius. 1943–1944 m. rankraštyje *Nežinomi senieji lietuvių raštai ir rašytojai* mokslininkas kiek tikslino

žinias apie pirmąjį lietuvišką periodikos leidinį, minėdamas 1823–1824 m. ėjusį *Nusidavimai Dievo karalystėje*¹. Ta tema 1947 m. paskelbė straipsnį „Seniausias lietuviškas laikraštis ir jo redaktorius N. P. Ostermejeris“, kuris įdėtas į šį rinkinį. V. Biržiškos straipsniai apie lietuvių periodikos ištakas ir pradžią, kaip pažymi D. Kaunas, turėjo svarbios reikšmės tolesniems tyrinėjimams².

Mokslininko plunksnai priklauso ir kitų straipsnių apie lietuviškus laikraščius, ėjusius spaudą atgavus. V. Biržiškai būdingu principu 1954 m. apžvelgti *Vilniaus žinių* atsiradimo, leidimo, krypties, kiti vidinio gyvenimo dalykai³.

Kaip pažymėta, periodikos raidą V. Biržiška siejo su knyga, bibliografija. Dėsninga, kad knygos ir bibliografijos istorijos veikaluose įterptos ir periodikos apžvalgos⁴ [...].

Būdamas jautrios sielos jis labai sunkiai išgyveno žmonos Aleksandros netektį (1943 m.), savo vienišumą⁵ [...].

Nors V. Biržiškos gyvenimo turinį sudarė knyga, kultūra, mokslas, jis nebuvo užsidarėlis tarp knygų. Gyvendamas Jungtinėse Amerikos Valstijose mėgo pasižmonėti, pabūti subuvimuose, pažaisti šachmatais, užsukti į jam artimų laikraščių redakcijas pasikalbėti⁶.

Nuorodos puslapio apačioje

¹ ŽUKAS, Vladas. *Lietuvių knygotyros bruožai*. Vilnius, 1989, p. 15.

² KAUNAS, Domas. *Lietuvių periodikos pirmtakas*. Vilnius, 1991, p. 16.

³ BIRŽIŠKA, Vaclovas. Pirmojo dienraščio sukaktis. *Keleivis*, 1954, gruodžio 8.

⁴ BIRŽIŠKA, Vaclovas. *Senųjų lietuviškų knygų is-*

torija. D. 2. Chicago, 1957.

⁵ ŠMULKŠTYS, Liudas. Vaclovas Biržiška savais pinigais apmokėdavo studentų studijas. *Naujienos*, 1956, sausio 28.

⁶ VANAGAS, J. Metai be Vaclovo Biržiškos. *Naujienos*, 1957, sausio 12.

Jeigu duodama kartotinė nuoroda į tą patį šaltinį, ji trumpinama.

Pavyzdys

⁷ KAUNAS, išnaša 2, p. 3.

⁸ VANAGAS, išnaša 6.

2 variantas

Bibliografinės nuorodos gali būti išdėstytos ir pirmojo elemento, t.y. autorių ar antraščių, abėcėlės tvarka. Tokiais atvejais bibliografinėse nuorodose po autoriaus pavardžių įterpiamos publikacijos datos. Tai palengvina bibliografinės nuorodos paiešką. Vieno autoriaus darbai surašomi chronologine tvarka. Mokslinio darbo tekste lenktiniuose skliausteliuose pateikiamas pirmasis cituojamo dokumento elementas ir išleidimo metai. Jei tokį pat pirmąjį elementą ir metus turi keli dokumentai, jie atskiriami mažosiomis raidėmis (a, b, c ir t. t.) po metų tuose pačiuose skliausteliuose.

Tekstas

Vėlesniuose straipsniuose V. Biržiška pakoregavo kai kuriuos šio veikalų duomenis, rašė apie kitus laikraščius ir periodinės spaudos leidinius. 1943–1944 m. rankraštyje *Nežinomi senieji lietuvių raštai ir rašytojai* mokslininkas kiek tikslino žinias apie pirmąjį lietuvišką periodikos leidinį, minėdamas 1823–1824 m. ėjusį *Nusidavimai Dievo karalystėje* (Žukas 1991). Ta tema 1947 m. paskelbė straipsnį „Seniausias lietuviškas laikraštis ir jo redaktorius N. P. Ostermejeris“, kuris įdėtas į šį rinkinį. V. Biržiškos straipsniai apie lietuvių periodikos ištakas ir pradžią, kaip pažymi D. Kaunas, turėjo svarbios reikšmės tolesniems tyrinėjimams (Kaunas 1991).

Mokslininko plunksnai priklauso ir kitų straipsnių apie lietuviškus laikraščius, ėjusius spaudą atgavus. V. Biržiškai būdingu principu 1954 m. apžvelgti *Vilniaus žinių* atsiradimo, leidimo, krypties, kiti vidinio gyvenimo dalykai (Biržiška 1954).

Kaip pažymėta, periodikos raidą V. Biržiška siejo su knyga, bibliografija. Dėsninga, kad knygos ir bibliografijos istorijos veikaluose įterptos ir periodikos apžvalgos (Biržiška 1957) [...].

Dirbdamas Kauno universiteto Teisių fakulteto dekanu, V. Biržiška materialiai rėmė studentus, apmokėdavo jų studijas, kasmet tam išleisdavęs po 2–3 tūkstančius litų (Pilka 1956). Būdamas jautrios sielos jis labai sunkiai išgyveno žmonos Aleksandros netektį (1943 m.), savo vienišumą (Šmulskštys 1956) [...].

Nors V. Biržiškos gyvenimo turinį sudarė knyga, kultūra, mokslas, jis nebuvo užsidarėlis tarp knygų. Gyvendamas Jungtinėse Amerikos Valstijose mėgo pasižmonėti, pabūti

subuvimuose, pažaisti šachmatais, užsukti į jam artimų laikraščių redakcijas pasikalbėti (Vanagas 1957).

Nenumeruoto bibliografinių nuorodų sąrašo straipsnio gale fragmentas

BIRŽIŠKA, Vaclovas. 1918. *Apie knygas ir knygynėlius*. Voronežas, 1918. [1], 47 p.

BIRŽIŠKA, Vaclovas. 1929a. Lietuvių knyga spaudos draudimo metu. *Kultūra*, 1929, nr. 5, p. 33–37.

BIRŽIŠKA, Vaclovas. 1929b. Spaudos draudimo klausimai. *Kultūra*, 1929, nr. 5, p. 249–253; nr. 6/7, p. 316–320.

BIRŽIŠKA, Vaclovas. 1954. Pirmojo dienraščio sukaktis. *Keleivis*, 1954, gruodžio 8.

BIRŽIŠKA, Vaclovas. 1957. *Senųjų lietuviškų knygų istorija*. D. 2. Chicago, 1957.

GUSTAITIS, Antanas. 1956. Prof. Vaclovas Biržiška buvo didelė dovana lietuvių tautai. *Naujienos*, 1956, sausio 14.

KAUNAS, Domas. 1991. *Lietuvių periodikos pirmtakas*. Vilnius, 1991, p. 16.

ŠMULKŠTYS, Liudas. 1956. Vaclovas Biržiška savais pinigais apmokėdavo studentų studijas. *Naujienos*, 1956, sausio 28.

VANAGAS, J. 1957. Metai be Vaclovo Biržiškos. *Naujienos*, 1957, sausio 12.

ŽUKAS, Vladas. 1989. *Lietuvių knygotyros bruožai*. Vilnius, 1989, p. 15.

Pastaba. Jeigu vienas dokumentas cituojamas keletą kartų, kiekvienu atveju tekstinėje išnašoje reikia nurodyti ir konkretų citatos puslapį. Pavyzdžiui:

(Biržiška 1918, p. 5)

3 variantas

Galima pasirinkti ir trečiąjį variantą – nuorodų sistemą į numeruotą bibliografinių nuorodų sąrašą monografijos, mokslinio straipsnio ir t.t. gale.

Pavyzdys

Vėlesniuose straipsniuose V. Biržiška pakoregavo kai kuriuos šio veikalo duomenis, rašė apie kitus laikraščius ir periodinės spaudos leidinius. 1943–1944 m. rankraštyje *Nežinomi senieji lietuvių raštai ir rašytojai* mokslininkas kiek tikslino žinias apie pirmąjį lietuvišką periodikos leidinį, minėdamas 1823–1824 m. ėjusį *Nusidavimai Dievo karalystėje* [10]. Ta tema 1947 m. paskelbė straipsnį „Seniausias lietuviškas laikraštis ir jo redaktorius N. P. Ostermejeris“, kuris įdėtas į šį rinkinį. V. Biržiškos straipsniai apie lietuvių periodikos ištakas ir pradžia, kaip pažymi D. Kaunas, turėjo svarbios reikšmės tolesniems tyrinėjimams [7].

Mokslininko plunksnai priklauso ir kitų straipsnių apie lietuviškus laikraščius, ėjusius spaudą atgavus. V. Biržiškai būdingu principu 1954 m. apžvelgti *Vilniaus žinių* atsiradimo, leidimo, krypties, kiti vidinio gyvenimo dalykai [4].

Kaip pažymėta, periodikos raidą V. Biržiška siejo su knyga, bibliografija. Dėsninga, kad knygos ir bibliografijos istorijos veikaluose įterptos ir periodikos apžvalgos [5] [...].

Būdamas jautrios sielos jis labai sunkiai išgyveno žmonos Aleksandros netektį (1943 m.), savo vienišumą [8] [...].

Nors V. Biržiškos gyvenimo turinį sudarė knyga, kultūra, mokslas, jis nebuvo užsidarėlis tarp knygų. Gyvendamas Jungtinėse Amerikos Valstijose mėgo pasižmonėti, pabūti subuvimuose, pažaišti šachmatais, užsukti į jam artimų laikraščių redakcijas pasikalbėti [9].

Sunumeruoto bibliografinių nuorodų sąrašo, pateikto mokslinio straipsnio gale, fragmentas

1. BIRŽIŠKA, Vaclovas. *Apie knygas ir knygynėlius*. Voronežas, 1918. [1], 47 p.
2. BIRŽIŠKA, Vaclovas. Lietuvių knyga spaudos draudimo metu. *Kultūra*, 1929, nr. 5, p. 33–37.
3. BIRŽIŠKA, Vaclovas. Spaudos draudimo klausimai. *Kultūra*, 1929, nr. 5, p. 249–253; nr. 6/7, p. 316–320.
4. BIRŽIŠKA, Vaclovas. Pirmojo dienraščio suaktis. *Keleivis*, 1954, gruodžio 8.
5. BIRŽIŠKA, Vaclovas. *Senųjų lietuviškų knygų istorija*. D. 2. Chicago, 1957.
6. GUSTAITIS, Antanas. Prof. Vaclovas Biržiška buvo didelė dovana lietuvių tautai. *Naujienos*, 1956, sausio 14.
7. KAUNAS, Domas. *Lietuvių periodikos pirmtakas*. Vilnius, 1991, p. 16.
8. ŠMULKŠTYS, Liudas. Vaclovas Biržiška savais

pinigais apmokėdavo studentų studijas. *Naujienos*, 1956, sausio 28.

9. VANAGAS, J. Metai be Vaclovo Biržiškos. *Naujienos*, 1957, sausio 12.

10. ŽUKAS, Vladas. *Lietuvių knygotyros bruožai*. Vilnius, 1989, p. 15.

Kokį iš minėtų variantų pasirinkti, sprendžia leidinio redaktorių kolegija, studentas ar doktorantas, pasitaręs su darbo vadovu.

Nuorodos į kelių autorių dokumentą gali būti trumpinamos nurodant tik pirmojo autoriaus pavardę ir parašant „et al.“, jei tik sutrumpinimas nesudaro painiavos tarp tekstinės nuorodos ir bibliografinių nuorodų sąrašo.

Osvaldas JANONIS

***Bibliografinių nuorodų ir jų sąrašo sudarymo
studijų bei mokslo darbuose metodika***

(pagal Lietuvos standartus LST ISO 690 ir LST ISO 690-2)

Redaktorius *Vituolis Joneliūnas*

Viršelio dailininkas *Gediminas Markauskas*

Išleido Vilniaus universiteto leidykla
Spausdino Vilniaus universiteto leidyklos spaustuvė
Universiteto g. 1, LT-01122 Vilnius